

Tidsskriftet

DEN NORSKE LEGEFORENING

Finmarkens dronning på SAR Queen

INTERVJU

TORI FLAATTEN HALVORSEN

tori.f.halvorsen@gmail.com

Hammerfestingen Hanne Rikstad Iversen var sikker på at hun ville bruke utdanningen sin til å utvikle og sikre livet i Finnmark. Det har hun lykket godt med.

Foto: Tori Flaatten Halvorsen

Kastevinder sørget for at Tidsskriftets utsendte ble forsinket et halvt døgn. Omdirigering til Alta og videre transport med buss gjorde at frokostintervjuavtalen i Hammerfest ble avlyst. Anestesilege Hanne Rikstad Iversen foreslår kafeen innenfor bensinstasjonen på Skaidi som nytt møtested. Hun hilser med et stort smil, rufsete hår og et kraftig håndtrykk. Kvinnen fra Hammerfest ser frem til en ukelang vakt på 330 skvadron.

Hanne jobber på Hammerfest sykehus og på det nye søk- og redningshelikopteret SAR Queen på Banak. Ikke minst på vaktene på helikopteret erfarer hun at Finnmark har utfordringer med hensyn til vær, landskap og virke.

– Det kan være ekstra utfordrende når pasientene er egen familie, venner og bekjente. Tverrfaglig samarbeid må fungere, og lokalbefolkningen må improvisere for at resultatet skal bli bra, sier hun bestemt.

Takket være Hanne skal SAR Queen i fremtiden lande på egen helikopterlandingsplass på nye Hammerfest sykehus.

2011 – et dramatisk år

Den kraftige vinden får Hanne til å tenke tilbake på den dramatiske vinterdagen på Skaidi i 2011 da de tre vennene til datteren frøs i hjel. Ungdommene skulle ut på en kort scootertur, men været endret alt.

– Det var en forferdelig opplevelse som satt i kroppen hele det året. Alarmen gikk, men med vind opp til orkans styrke og snødrev som hindret all sikt, kunne vi faktisk ikke fly. Som lege på et søk- og redningshelikopter følte man seg rimelig maktesløs når ungdommer som hadde gått inn og ut av huset vårt, stod i fare for å fryse i hjel samtidig som vi ble sittende på basen. Vi kunne ikke gjøre en skit. Bakkemannskap gjorde den vanskelige jobben. De reddet seks av de ni ungdommene.

«Jeg er ikke politiker, men det er klart at det ligger mye politikk i det vi gjør i helsevesenet»

I starten trodde Hanne at datteren, som den gang var 19 år, var i scooterfølget. Det viste seg å ikke stemme. Sammen med datteren, ungdommene som overlevde, og foreldrene til de overlevende og de døde gikk Hanne i alle tre begravelsene.

– Det var tungt, forteller hun, og fortsetter historien med å fortelle om da moren året etterpå falt om på hytta som vi snart skal passere.

Moren som døde og ble donor

Moren var en rimelig frisk kvinne da hun fikk hjerneblødning. Faren ringte først 113, deretter til datteren. Moren var bevisstløs da kollegaene på Banak landet med Sea King-en rett utenfor hytta. Hanne satt kort tid etterpå ved morens seng på sykehuset i Hammerfest, men moren ble ikke bedre. Kollegaene på sykehuset rakk ikke spørre om donasjon av nyrer og lever før hun foreslo det selv.

Hanne Rikstad Iversen

Født 1967 i Hammerfest

Cand.med., Universitetet i Tromsø, 1995

Turnuslege, Hammerfest sykehus og Hammerfest kommune, 1995–96

Lege i spesialisering, Hammerfest sykehus og St. Olavs hospital, 1997–2003

Konstituert overlege og seksjonsoverlege AMK og akutt mottak, Hammerfest sykehus, 2001–03

Overlege anestesi, Hammerfest sykehus, 2005–d.d.

Luftambulanselege, 330 skvadron, avd. Banak, 2006–d.d.

Lokalmedisinsk leder, 330 skvadron (redningshelikopter), avd. Banak, 2008–d.d.

Medisinskfaglig rådgiver, prehospital klinikk Finnmarkssykehuset, 2017–d.d.

– Det var en lett avgjørelse ettersom mor hadde vært åpen om at hun ville være donor hvis det skulle bli aktuelt. Men far synes det var vanskelig.

Far og datter dro sammen med moren, som ble holdt kunstig i live, med et ambulansefly til Universitetssykehuset Nord-Norge, der organene ble operert ut.

– Flyturen ble en fin stund oppi det hele, sier Hanne idet hun kjører ut på hovedveien til Lakselv.

Kursing av ambulansearbeidere

Hanne trækker ganske hardt på gasspedalen. Praten går lett.

– Ops, det er litt glatt, sier hun midt inni fortellingen om bilturen hun og fagutvikler for ambulansearbeiderne i Finnmark Margaret Helen Kristiansen nylig har gjennomført.

For å besøke alle de 17 ambulansenhetene lånte kvinnene en pasienttransportbil for å kjøre hele Finnmark rundt. Det er en strekning som er like lang som bilveien fra Legenes hus i Oslo til Lisboa. Også Hanne trengte en påminning om de lange avstandene i Finnmark.

– Jeg vil være enda mer oppmerksom på helheten når jeg neste gang skal diskutere hvem som skal frakte pasienter over vidda eller inn og ut av fjordarmene i vintermørket. Det å kjenne ansiktene til dem man snakker med, kan dessuten være helt avgjørende i en akutt situasjon.

Undervisning og latter

– Vi fikk øvd og fikk implementert to nye medikamenter i ambulansene. Jeg blir så glad når det tikker inn SMS-er der ambulansearbeidere forteller at det funka med fentanyl i stedet for morfin på brystmerter.

Hanne er opptatt av å få til en god læringssituasjon. Hun bruker humor, forteller gjerne om egne tabber og oppmuntrer alle til å spørre. Målet er at alle skal prøve ut ting når de har øvelser. Hanne ble hedret som årets finnmarkslege i 2015 – nettopp for hennes engasjement for å gjennomføre akutt medisinske øvelser.

Foto: Tori Flaatten Halvorsen

– Livreddende behandling er enkelt, og responsen skjer umiddelbart. Kan du din ABCDE, så kommer du langt. Trengs det frie luftveier, så sørger man for det. Forblir luftveiene blokkerte, da må man endre grepet!

«Når vi nå skal få et flunkende nytt sykehusbygg, må det være en helikopterlandingsplass der»

Hanne er bestemt og seriøs, prater hele tiden, men smiler og ler mellom argumentasjon og anekdoter.

I studietiden i Tromsø hørte man gjerne Hannes latter fra røykerommet på Teoribygget, som lå midt i byen. På utestedet Skarven spilte hun i jentekabareten «I godt selskap», som etter hvert også fikk innpass i fredagsunderholdningen på NRK. I et av stjernenumrene hadde damene på scenen en konkurranse om å få brystene til å bevege seg mest mulig, eller å «sprette med puppan», som Hanne introduserte nummeret med. Hun var den som mestret kunsten aller best.

– Jeg måtte jo ta for meg av mulighetene i storbyen Tromsø. Noen triks var det lurt å ha!

Kreativitet og politikk

– Hvor er kreativiteten din blitt av?

– Den er altfor bortgjemt, men for noen år siden fikk vi til et stunt på Arctic Operations-konferansen for oljeindustrien. Et team fra Hammerfest sykehus spilte et ulykkesscenario fra Melkøya som et pauseinnslag fra scenen. De høye herrere ble skikkelig imponert over effektiviteten og samarbeidet. Vi fikk vist dem hvor idiotisk det er å fly til et universitetssykehus femti mil fra Hammerfest. I stedet kan vi stabilisere lokalt og kanskje også behandle pasienten fullt ut, forklarer hun.

– Og oljeselskapene har endret rutiner?

– Selvfølgelig! Hanne gliser. Jeg er ikke politiker, men det er klart at det ligger mye politikk i det vi gjør i helsevesenet. Vi forvalter utrolig mye penger. Som leder for legene på Banak, faglig ansvarlig for ambulansetjenesten i Finnmark og anestesilege på sykehuset må jeg bruke både erfaringer fra livet i Finnmark og medisinsk faglig kunnskap for at det skal bli best mulig å leve her. Det var jo derfor jeg tok medisinstudiet, oppsummerer hun.

Helipad og årets hammerfesting

Anestesilegen ønsker å påvirke den videre utviklingen i Finnmark – akkurat som faren hennes gjorde da han var lokalpolitiker og senere redaktør for Finnmark Dagblad. Ifølge kollega Ingrid Petrikke Olsen hadde helipaden på det nye Finnmarkssykehuset ikke blitt bygd uten Hannes engasjement.

– Er det sant?

– Hm, de andre på anesthesiavdelingen engasjerte seg i alle fall ikke like mye.

Hanne drev lobbyvirksomhet i offshoremiljøet, Fiskarlaget Nord, Sametinget, Redningsselskapet, Nordlandssykehuset, Universitetssykehuset Nord-Norge, Finnmark legeförening og mange flere steder. Hun droppet å lobbyere på Stortinget, men snakket mye med fylkespolitikeren Marianne Sivertsen Næss (Ap).

– Når vi nå skal få et flunkende nytt sykehusbygg, må det være en helikopterlandingsplass der. Vi kan ikke fortsette å sløse tid på å flytte pasientene fra helikopteret til en ambulanse som så skal kjøre den lille biten fra byens flyplass til sykehuset.

«Underveis har vi kanskje reddet et menneske – ofte fordi folkene på skadestedet har vært verdens beste på å improvisere»

Blant annet på grunn av det store engasjementet for helikopterlandingsplass ble Hanne utnevnt til årets hammerfesting i 2021. Hun tok til tårene under prisutdelingen i kantinen på sykehuset.

Opplæringsrutiner på 330-skvadronen

Porten til militæranlegget i Lakselv lyses opp av billyktene. Hanne har adgangskort og koder for å komme inn på den militære delen av flyplassen på Banak. Hun tar ut en liten bag med private klær pluss mye utstyr som skal til stasjonen, inkludert medisin og fullblod. Når vi passerer «kaffebaren», som minner mer om en hotelloobby enn en militærleir, møter vi vakthavende redningsmann, som gir Hanne en stor velkomstklem. Begge forteller om en ny giv etter at stasjonen ble pusset opp for noen år siden. Da SAR Queen-maskinen kom i 2021, ble stemningen enda bedre. I den kjempestore hallen der flere mannfolk pusser og skrur på en enorm flykropp, ramser hun opp alle fordelene SAR Queen har i forhold til Sea King. Maskinen er større og sikrere, den flyr fortere og mer stabilt, og den kan manøvreres lettere. SAR Queen inneholder bedre søkeutstyr og har varme i kabinen, og arbeidslyset er noe helt annet enn før. Ikke minst har rotorbladene innebygde varmeelementer for avising. Helikopterlegen mener det er en perfekt maskin for å finne folk som roter seg bort eller skader seg på vidda, til fjells eller på havet.

Foto: Tori Flaatten Halvorsen

- Kunne ungdommen på Skaidi vært reddet med dronningen?
- Sannsynligvis ikke. Det var vind- og siktbegrensninger som var vår største utfordring.

Tre helikoptre tilgjengelig

Tre helikoptre står i den enorme verkstedhallen.

- Hvis ett fly venter på reservedeler, og det andre må ha det vedlikeholdet som kreves etter turer, må vi ha et tredje fly, forklarer Hanne idet vi går under klatreveggen som crewet bruker for å øve.

Crewet består av to piloter, en redningsmann, en navigatør og en maskinist pluss legen.

- Opplæringen blir stadig proffere, også for legene. Klatring, breredning og skikjøring i Lofoten er med i treningsprogrammet, forklarer hun og viser frem vesten som de alltid har utenpå klærne.

- Denne lille O₂-kolben må vi bruke hvis flyet skulle styrte i havet. Helikopteret vil tippe rundt. Oksygenet kan redde oss fra å drukne.

Et par timer senere er teamet ute på øvelse. Hanne slipper seg ut i mørket, fires seksti meter ned før redningsmannen tar henne imot på dekket av fiskefartøyet som skvalper opp og ned i seks til åtte meters bølger. Hanne stabiliserer «liksom-pasienten» på båten før hun

heises opp.

– Så flink du er!

– Syns du det? svarer hun med en overrasket mine.

Helikopterlegen er ikke høy på pæra.

– Er du den eneste kvinnen på søk- og redningshelikoptrene?

– Det var bare én kvinnelig lege da jeg startet på Sea King-en. Nå er vi fem-seks kvinner totalt på alle stasjonene i Norge.

Åpenhet og rettssak

Det er alltid debrifing etter øvelser og kompliserte oppdrag. Det vanker mye skryt, men også tydelige tilbakemeldinger om ting som kunne vært gjort bedre.

– I militæret gir man hverandre direkte tilbakemeldinger. Det har vi i helsevesenet mye å lære av. Som leder og ved veiledning av studenter gjør jeg det samme. Åpenhet er det eneste som fører oss videre. Konflikter må opp i lyset før de blir for store. Jeg har erfart det motsatte, sier hun ettertenksomt.

Hun tenker på en hendelse for 14 år siden. Da gikk det så langt at hun måtte anmelde en kollega for vold, utført på arbeidsplassen. Ledelsen tok lite initiativ til dialog, og kollegaen ba aldri om unnskyldning. Hanne vant rettssaken, som var omtalt i flere aviser.

– Handlet det om at du hevet stemmen som kvinne?

– Det er vanskelig å se for seg at han hadde gjort det samme mot en mannlig kollega. Jeg sier til ungene mine at man må velge sine kamper. Den kampen *måtte* jeg ta.

Evig finnmarking

– Hva er det med Finnmark?

– Det er naturen, alle skiftene i været og ikke minst menneskene – altså summen av det som skjer på jobben her. Vi kan fly ut i vintermørket i skikkelig drittvær som skaper masse spenning og adrenalin. Etter endt oppdrag kan skyene ha lettet såpass at vi med NVG, *night vision goggles*, kan more oss med å se nordlyset, som da blir enda mer spektakulært. Underveis har vi kanskje reddet et menneske – ofte fordi folkene på skadestedet har vært verdens beste på å improvisere. En gang endte både den intuberte pasienten og jeg oppi grabben på en gravemaskin som naboen til pasienten kjørte. Med den rakk vi akkurat tilbake til helikopteret, som *måtte* lette før tidevannet tok både flyet og mannskapet.

– Hadde du kommet inn på medisinstudiet uten finnmarkskvoten?

– Det kan jeg aldri tenke meg, ler Hanne og forteller at ni av de fjorten finnmarkingene som gikk på de to kullene hun gikk på, jobber i Finnmark, mens fire er på Universitetssykehuset Nord-Norge og én i Oslo.

– Med de nye mulighetene for å gjennomføre siste året på medisinstudiet i Finnmark, blir kanskje statistikken enda bedre. Vi gir oss ikke.

Publisert: 16. januar 2023. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.22.0747

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2023. Lastet ned fra tidsskriftet.no 1. april 2023.